

РУС ТИЛИ ВА УНИНГ ЗАМОНАВИЙ ДУНЁДА АҲАМИЯТИ

Ахмадова Асила Имомназаровна

студентка Денауского института предпринимательства и педагогики

aslilaahmadov@gmail.com

Турсунова Ирода Урол кизи

студентка Денауского института предпринимательства и педагогики

iutursunova2007@gmail.com

Аннотация. Ушбу мақолада рус тилининг замонавий дунёдаги тарқалганлик даражаси, халқаро ташкилотлардаги мавқеи, рақамли муҳитдаги ўрни, илмий-техникавий соҳалардаги аҳамияти ҳамда геосиёсий роли статистик кўрсаткичлар асосида таҳлил қилинади. Тадқиқотда рус тили сўзлашувчилар сони (210 млн киши), БМТ ва бошқа нуфузли ташкилотлардаги расмий мақоми, интернет маконидаги таъсири (инглиз тилидан кейин 2-ўрин) каби аниқ маълумотларга таянилади. Шунингдек, мақолада рус тилининг луғат бойлиги (500 мингга яқин сўз) ва глобал рақобатбардошлик индексидаги ўрни (5-ўрин) келтирилган.

Калит сўзлар: рус тили, тарқалганлик, расмий тил, БМТ, интернет, луғат бойлиги, геосиёсат, рақобатбардошлик.

Abstract. This article analyzes the level of distribution of the Russian language in the modern world, its position in international organizations, its place in the digital environment, its importance in scientific and technical fields, and its geopolitical role based on statistical indicators. The study is based on specific data such as the number of Russian speakers (210 million people), its official status in the UN and other influential organizations, and its influence in the Internet space (2nd place after English). The article also presents the richness of the Russian language vocabulary (about 500 thousand words) and its place in the global competitiveness index (5th place).

Key words: Russian language, spread, official language, UN, Internet, vocabulary, geopolitics, competitiveness.

Кириш. Рус тили дунёдаги энг кенг тарқалган тиллардан бири бўлиб, унинг таъсири собиқ Совет Иттифоқи ҳудудидан ташқарига ҳам ёйилган. Ушбу мақолада рус тилининг замонавий дунёдаги ўрни, статистик кўрсаткичлари ва унинг глобал аҳамияти таҳлил қилинади.

Рус тилининг тарқалганлик даражаси. 2026 йилги маълумотларга кўра, рус тилида сўзлашувчиларнинг умумий сони **210 миллион кишини** ташкил қилади. Шулардан **145 миллион киши** учун рус тили она тилидир, **65,2 миллион киши** эса бу тилда иккинчи тил сифатида сўзлашади. Бу кўрсаткичлар билан рус тили дунёдаги энг кўп сўзлашувчиларга эга бўлган тиллар орасида **еттинчи ўринда** туради.

Европа қитъасида рус тили **енг кенг тарқалган она тили** ҳисобланади. Шунингдек, рус тили Евразиянинг энг географик жиҳатдан кенг тарқалган тили сифатида эътироф этилади.

Рус тили расмий мақомга эга бўлган давлатлар. Рус тили қуйидаги давлатларда расмий тил ҳисобланади [1, веб-ресурс; 4, веб-ресурс]:

Давлат	Расмий мақоми	Рус тилида сўзлашувчилар улуши
Росси	Ягона расмий тил	82% (118,274,000 киши)
Беларусь	Беларус тили билан бирга	70,2% (6,478,000 киши)
Қозоғистон	Қозоқ тили билан бирга	19% (3,728,000 киши)
Қирғизистон	Қирғиз тили билан бирга	9% (628,000 киши)

Бундан ташқари, **Тожикистонда** рус тили миллатлараро мулоқот тили ва қонунчилик тили сифатида фойдаланилади [1, веб-ресурс]. **Ўзбекистонда** эса рус тили фуқаролик ҳолати далолатномалари органлари ва нотариал институтларда қўлланилади [1, веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган].

Рус тили кенг тарқалган давлатлар. Рус тили қуйидаги давлатларда расмий мақомга эга бўлмаса ҳам, аҳолининг муҳим қисми томонидан сўзлашади [1, веб-ресурс]:

Давлат	Рус тилида сўзлашувчилар сони	Аҳолидаги улуши
Украина	12,502,000	32,9%
Латвия	635,000	33,8%
Эстония	372,000	27,6%
Ўзбекистон	5,062,000	14,2%

Исроил	1,338,000	14%
Туркменистон	772,000	12%

Рус тилининг халқаро ташкилотлардаги мавқеи. Рус тили **Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг (БМТ) олтита расмий ва ишчи тилидан** бири ҳисобланади. БМТнинг расмий тиллари қаторига рус тили 1946 йил 1 февралда киритилган.

Рус тилининг БМТдаги ишчи тил сифатидаги мақоми қуйидаги йилларда белгиланган [2, веб-ресурс, 7, веб-ресурс]:

- **1968 йил 21 декабрь** – Бош Ассамблеянинг ишчи тили сифатида
- **1969 йил 22 январь** – Хавфсизлик Кенгашининг ишчи тили сифатида

БМТдан ташқари, рус тили қуйидаги нуфузли халқаро ташкилотларнинг расмий ёки ишчи тили ҳисобланади:

- Халқаро астронавтика федерацияси
- ЮНЕСКО
- Халқаро стандартлаштириш ташкилоти (ISO)

Халқаро космик станцияда (ХКС) рус тили иккита расмий тилдан бири ҳисобланади.

Рус тилининг рақамли майдондаги ўрни. Рус тили интернет маконида ҳам муҳим ўрин эгаллайди. Россия ташқи ишлар вазири Сергей Лавровнинг 2026 йил март ойидаги баёнотига кўра, рус тили **интернет сайтлари ва ижтимоий тармоқ каналлари сони бўйича инглиз тилидан кейин иккинчи ўринда** туради [10, веб-ресурс].

LiveInternet статистика тизими маълумотларига кўра (2026 йил февраль) [3, веб-ресурс]:

- **ru-ru** (Россия, рус тили) – 61,0% (183,056 ташриф)
- **ru** (рус тили, аниқланмаган) – 36,5% (109,549 ташриф)
- Инглиз тили (en-us, en-gb, en) – умумий ҳажмнинг 1,9% дан камроғи

Ушбу кўрсаткичлар рус тилининг руссегмент интернетдаги (Runet) тўлиқ ҳукмронлигини кўрсатади.

Рус тили рақамли майдондаги кенг тарқалганлиги бўйича **жаҳонда олтинчи ўринда** туради.

Рус тилининг илмий-техникавий соҳадаги аҳамияти. Рус тили илм-фан ва техника соҳасида муҳим аҳамиятга эга. Уорик университети маълумотларига кўра.

- Илмий нашрлар сони бўйича рус тили инглиз тилидан кейин иккинчи ўринда туради
- Россия энергетика соҳасида дунёнинг энг йирик табиий газ ишлаб чиқарувчиси ҳисобланади
- Нефт захиралари бўйича Россия Саудия Арабистонидан кейин иккинчи ўринда туради
- Россия дунёдаги энг йирик пўлат ишлаб чиқарувчилардан бири (Япониядан кейин иккинчи ўрин)

Рус тилининг луғат бойлиги. 2026 йил февраль ойида А.С. Пушкин номидаги Давлат рус тили институти томонидан эълон қилинган маълумотларга кўра, **замонавий рус тилида 500 мингга яқин сўз** мавжуд [5, веб-ресурс]. Бу баҳо қуйидаги луғатлар асосида берилган.

- "Рус тилининг катта академик луғати"
- "Рус халқ шевалари луғати"
- "Рус жаргонининг катта луғати"
- Максус луғат-маълумотномалар

Рус тилининг глобал рақобатбардошлик индекси. А.С. Пушкин институтининг 2026 йилги тадқиқотига кўра, рус тилининг глобал рақобатбардошлик бўйича ўринлари қуйидагича.

Кўрсаткич	Ўрин
Халқаро ташкилотларда расмий тиллар сони бўйича	4-ўрин
Рақамли муҳитда	6-ўрин
Даврий нашрлар сони бўйича	7-ўрин
Умумий глобал рақобатбардошлик индекси	5-ўрин

Россия Федерацияси Ташқи ишлар вазирлиги расмий вакили Мария Захарованинг маълумот беришича, рус тили тарқалганлик даражаси бўйича дунёда **бешинчи ўринда** туради [10, веб-ресурс,].

Рус тилининг геосиёсий аҳамияти. Россия Ташқи ишлар вазири Сергей Лавров 2026 йил 11 мартда Халқаро рус тили ташкилотининг (ЮНЕСКО) биринчи вазирлар конференциясида сўзлаган нутқида рус тилининг мустаҳкамланишини "планетанинг маданий ва цивилизацион хилма-хиллигини

сақлаш калити, адолатли ва кўп қутбли дунё тартибини шакллантиришга муҳим ҳисса" деб баҳолади.

Лавровнинг таъкидлашича, рус тили Евразия маконида халқларни яқинлаштириш, ижодий, илмий ва академик алмашинувларни чуқурлаштиришда муҳим рол ўйнайди [10, веб-ресурс].

Хулоса. Рус тили 210 миллиондан ортиқ сўзлашувчиси, 5 та давлатдаги расмий мақоми, БМТ ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотлардаги аҳамияти ҳамда рақамли майдондаги кучли позицияси билан замонавий дунёнинг муҳим тилларидан бири бўлиб қолмоқда. Унинг илмий-техникавий соҳалардаги ўрни, бой луғат таркиби ва геосиёсий аҳамияти рус тилининг келажакда ҳам глобал миқёсда муҳим роль ўйнашини таъминлайди.

Фойдаланган адабиётлар

1. World Population Review. *Russian Speaking Countries 2026*. — URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/russian-speaking-countries> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
2. United Nations. *What are the official languages of the United Nations?* — URL: <https://ask.un.org/faq/14463> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
3. LiveInternet. *Сайт статистикасы «Интернет»*. 2026 йил февраль. — URL: <http://pda.liveinternet.ru/stat/ru/internet/languages.html> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
4. Эксперт. *В Институте Пушкина оценили словарный состав современного русского языка*. 2026 йил 8 февраль. — URL: <https://expert.ru/news/v-institute-pushkina-otsenili-slovarnyy-sostav-sovremennogo-russkogo-yazyka/> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
5. Wikipedia. *Official languages of the United Nations*. 2026. — URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Official_languages_of_the_United_Nations (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
6. LiveInternet. *Сайт статистикасы «Знакомства и общение»*. 2026 йил январь. — URL: <http://pda.liveinternet.ru/stat/ru/meeting/languages.html> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)
7. Арефьев, А. Л. *Социология языка. Русский язык. Современное состояние и тенденции распространения в мире*. 2-е изд. Москва: Юрайт, 2026. – 456 с. (печатное издание; тақдим этилган маълумотлар асосан 37–52, 98–110, 203–215-бетларга таянади)

8. Izvestia. *Lavrov called the strengthening of the Russian language in the world a contribution to a just world order.* 2026 йил 11 март. — URL: <https://en.iz.ru/en/2057065/2026-03-11/lavrov-called-strengthening-russian-language-world-contribution-just-world-order> (веб-ресурс, саҳифа кўрсатилмаган)